

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2012 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om varningsmeddelanden och lag om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 april 2012 regeringens proposition med förslag till lag om varningsmeddelanden och lag om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet (RP 31/2012 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- beredskapsdirektör Janne Koivukoski, regeringsråd Mika Kättö och räddningsöverinspektör, docent i statsförvaltningsrätt Veli-Pekka Hautamäki, inrikesministeriet
- koordinator för kriskommunikation Petri Kekäle, statsrådets kansli
- överinspektör Pauli Pullinen, kommunikationsministeriet

- direktör Martti Kunnasvuori, Nödcentralsverket
- generalsekreterare Markus Österlund och sakkunnig i förvaltningsärenden Kristina Beijar, Svenska Finlands folkting
- servicesamordnare Hannu Sironen, Rundradion Ab
- intressechef Johanna Töyrylä, RadioMedia rf.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- Statsrådets translatorsbyrå
- inrikesministeriet, polisavdelningen
- justitieministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Polisstyrelsen
- Kommunikationsverket
- Lapplands gränsbevakningsavdelning
- polisinnrättningen i Helsingfors
- Norra Karelens räddningsverk
- Dövas Förbund

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om varningsmeddelanden. Syftet med den föreslagna lagen är att reglera myndigheternas behörighet att informera om olyckor och farliga situationer i radio och television på det sätt som förutsätts i grundlagen. Genom lagen effektiviseras genomförandet av de språkliga rättigheterna när det

gäller sådan information från myndigheterna och fastställs att den term som ska användas för denna form av information är varningsmeddelande.

I propositionen föreslås dessutom ändringar i lagen om nödcentralsverksamhet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juni 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lag om varningsmeddelanden

Syftet med den föreslagna lagen (lagförslag 1) är att reglera myndigheternas behörighet att informera om olyckor och farliga situationer i radio och teve på det sätt som förutsätts i grundlagen. Andra mål är att se till att kraven i språklagstiftningen tillgodoses när varningsmeddelanden utfärdas och att tydliggöra terminologin i myndighetsmeddelanden.

Ett varningsmeddelande är ett meddelande som myndigheten utfärdar i syfte att varna för farliga händelser och ge förhållningsregler. Ett varningsmeddelande får enligt 3 § i lagförslaget utfärdas, om det är nödvändigt för att varna allmänheten när det har inträffat en farlig händelse som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller omfattande skada eller förstörelse av egendom. Varningsmeddelanden får också utfärdas när den farliga situationen är över.

De ska ersätta de nödunderrättelser och andra myndighetsmeddelanden som hittills förmedlats via radio och teve. Propositionen är motiverad, anser utskottet. Gränsen mellan nödunderrättelser och andra myndighetsmeddelanden är flytande och ger utrymme för tolkning. Den föreslagna lagen gör bestämmelserna tydligare och effektiviserar informationen om farliga situationer. Syftet med lagen är inte att sänka tröskeln för att utfärda varningsmeddelanden, utan det handlar snarare om att utfärdandet så långt det går ska provas noggrannare och med större omsorg. Utskottet framhåller att alla de meddelanden som för närvarande utfärdas som myndighetsmeddelanden inte ska utfärdas som varningsmeddelanden. Därför väntas också varningsmeddelandena bli färre än nödunderrättelserna och myndighetsmeddelandena är i dag.

Den föreslagna lagen gäller bara varningsmeddelanden via radio och teve. Lagens räckvidd omfattar alltså inte riktade myndighetsmeddelanden som sänds i form av textmeddelanden. Bestämmelser om sådana meddelanden finns i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunika-

tion (516/2004). Myndigheterna får vid behov använda andra meddelanden och informationskanaler som verksamheten och tekniken möjliggör, men de ingår inte heller i tillämpningsområdet.

Lagförslagets 5 § föreskriver vilka myndigheter som är behöriga att utfärda varningsmeddelanden. Utskottet påpekar att de riksomfattande polisenheterna i vissa fall kan behöva utfärda varningsmeddelanden. Därför föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med en *ny 6 punkt* om de riksomfattande polisenheterna. Följaktligen ändras numreringen av de efterföljande punkterna.

Nödcentralsverkets roll

Enligt 7 § i lagförslaget ska den myndighet som utfärdat ett varningsmeddelande sända det till Nödcentralsverket, som utan dröjsmål ska förmedla det till Rundradion. Utskottet anser att förslaget är befogat. Nödcentralsverket har länge haft hand om liknande uppgifter och tar också emot samtal om farliga situationer. Dess personal har stark kompetens och expertis i att informera om farliga situationer. Enligt lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) hör det till verkets uppgifter även i övrigt bl.a. att vidta åtgärder i syfte att varna befolkningen i plötsliga farosituationer och sköta andra uppgifter i anslutning till stödande av myndigheternas verksamhet.

Nödcentralsverket ska enligt 8 § i lagförslaget vid behov bistå vid översättningen av ett varningsmeddelande till det andra nationalspråket, alltså finska eller svenska. Biståndsskyldigheten gäller enbart varningsmeddelanden som utfärdats av räddningsmyndigheter, polisinsrättningar och gränsbevakningsmyndigheter enligt 5 § 1–3 punkten. Nödcentralsverket behöver alltså inte bistå vid översättningen av varningsmeddelanden utfärdade av ministerier eller centralmyndigheter som nämns i paragrafen eller riksomfattande polisenheter som utskottet föreslagit ovan.

Utskottet lyfter fram passusen i propositionsmotiven (s. 12) om att den behöriga myndigheten i princip självständigt ska översätta de varningsmeddelanden som den utfärdar till det andra nationalspråket. Den myndighet som utfärdar ett varningsmeddelande svarar för att innehållet i meddelandet och dess översättning är korrekt. Enligt utredning arbetar inrikesministeriet på en handbok om varningsmeddelanden. Där finns också mallar för meddelanden på finska och svenska. Det underlättar för arbetet med att översätta meddelanden till det andra nationalspråket.

Enligt utredning har Nödcentralsverket utöver ett vanligt avtal om översättningstjänster också ett avtal om tolktjänster (24/365) från en rad olika språk för de direkta språktjänster som behövs vid nödsamtal. Dessutom har verket jourpersonal med svenska som modersmål. Inrikesministeriet har bedömt att verkets föreslagna lagfästa uppgift att bistå vid översättningen av varningsmeddelanden kan avklaras med skäligen kostnader av verkets egen personal och med hjälp av tolk- eller översättningstjänster om det behövs.

När Nödcentralsverket ska bistå vissa myndigheter med översättningen av varningsmeddelanden till det andra nationalspråket måste arbetet organiseras på ett ändamålsenligt sätt, påpekar utskottet. Det gäller att ta hänsyn till detta också vid omstruktureringen av Nödcentralsverket. Det här uppdraget för Nödcentralsverket kräver samtidigt att eventuella extra resurser säkras för att den lagfästa uppgiften ska kunna utföras på det sätt som avses i lagen.

Utskottet hänvisar till 6 § 1 mom. i lagförslaget, där det står att varningsmeddelanden i enlighet med 32 § i språklagen (423/2003) ska utfärdas på både finska och svenska. Enligt motiveringen i propositionen är momentet informativt och anger vilken skyldighet som följer av språklagen. Även om ordalydelsen avviker från de formuleringar som normalt används i informativa laghänvisningar kan den i det här fallet förordas med hänsyn till de brister som framkommit i utfärdandet av myndighetsmeddelanden och med tanke på lagens syfte att se till att kraven i

språklagstiftningen tillgodoses när det gäller varningsmeddelanden.

Förmedling av varningsmeddelanden till allmänheten

Bestämmelser om skyldigheten för utövare av televisions- eller radioverksamhet att förmedla meddelanden från myndigheterna finns i lagen om televisions- och radioverksamhet (744/1998) och i lagen om Rundradion Ab (1380/1993). En informativ hänvisning om detta finns i 4 § 4 mom. i lagförslaget.

I 1 och 2 mom. i samma paragraf föreskrivs det via vilka kanaler varningsmeddelanden ska gå ut. Radion är den primära kanalen. Varningsmeddelanden får dessutom förmedlas i teve, om den utfärdande myndigheten beslutar det. Varningsmeddelanden ska delges befolkningen på samma sätt som nödunderrättelser i nuläget. Det framgår av paragrafens 3 mom. Nödunderrättelser går ut som obligatorisk förmedling över hela landet – med undantag av Åland – oberoende av om meddelandet förmedlas i radio eller både i radio och teve. De förmedlas till befolkningen i samma form, dvs. uppläst av en av Rundradions redaktörer på bägge nationalspråken och visad i teve som en lika utformad text på bägge språken. Utskottet ser det som motiverat att det här förfarandet framöver tillämpas på varningsmeddelanden. De föreslagna bestämmelserna avses inte öka skyldigheterna för dem som bedriver radio- och televisionsverksamhet jämfört med de lagfästa skyldigheter de nu har.

Utveckling av informationen om faror och störningar

När kriskommunikationen utvecklas är det också viktigt att ta hänsyn till de teckenspråkigas behov. Informationen om farliga situationer och de tjänster som finns i nödsituationer är svårtillgängliga för teckenspråkiga döva. Utskottet menar att det finns behov att börja utreda hur varningsmeddelandena kan göras tillgängliga för teckenspråkiga döva. Dessutom anser utskottet att det finns skäl att i större utsträckning undersöka möjligheterna att införa ett sms-system och

andra tekniska lösningar för att göra kriskommunikationen mer tillgänglig.

Alla de meddelanden som för närvarande utfärdas som myndighetsmeddelanden ska som sagt inte utfärdas som varningsmeddelanden efter att lagen trätt i kraft. Propositionsmotiven (s. 11) ger vid handen att informationen i form av varningsmeddelanden åtminstone inte kommer att gälla t.ex. störningar i teletrafiken som varit kända i god tid på förhand, utan då ska man använda andra informationskanaler. Kommunikationsministeriet kommer enligt utredning att förbereda de ändringar som på grund av lagen om varningsmeddelanden behöver göras i statsrådets förordning om beredskapsskyldighet i anslutning till kommunikationsmarknaderna och skyldigheten att förmedla myndighetsmeddelanden (838/2003). Myndigheternas anvisningar för teleföretag ska också ses över. Utskottet anser att det samtidigt finns skäl att granska om lagstiftningen om skyldigheterna för teleföretag och utövare av televisions- eller radioverksamhet behöver preciseras på den här punkten.

Helsingfors den 13 juni 2012

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Maarit Feldt-Ranta /sd
medl. Heikki Autto /saml
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /saf
Risto Kalliorinne /vänst
Elsi Katainen /cent
Timo V. Korhonen /cent
Antti Lindtman /sd
Markus Lohi /cent

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 2 utan ändringar och

godkänner lagförslag 1 enligt propositionen men 5 § med följande ändringar:

5 §

Behöriga myndigheter

Varningsmeddelanden får utfärdas av
(1—5 punkten som i RP)

6) riksomfattande enheter under Polisstyrelsen enligt 1 § 2 mom. i polisförvaltningslagen (110/1992), (Ny)

(7—14 punkten som 6—13 punkten i RP)

Pirkko Mattila /saf
Outi Mäkelä /saml
Tapani Mäkinen /saml
Markku Mäntymaa /saml
Osmo Soininvaara /gröna
Ulla-Maj Wideroos /sv
ers. Lasse Hautala /cent
Martti Mölsä /saf.